



باسمه تعالی

نظریه بند «ج» از ماده واحده قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۰ بهمن ۱۳۶۴ شمسی و بند ششم از ماده سوم قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۲۸ تیر ۱۳۶۷ شمسی فصل اول قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۲ آبان ۱۳۰۹ شمسی و نظام نامه اجرایی آن و بنا به پیشنهاد معاون پژوهشی سازمان میراث فرهنگی کشور.

اثر فرهنگی، تاریخی «خانه و باغ کلانترمی» که مشخصات آن بقرار زیر است:

موقعیت جغرافیایی: استان آذربایجان شرقی شهرستان تبریز، خیابان عباسی، کوچه ناشی، پلاک ۲۳

قدت: قاجاریه

مميزات

به شماره ۹۷۱۲ در تاریخ ۲۷/۵/۱۳۸۲ در فهرست آثار ملی ثبت گردید.

سید محمد بهشتی  
رئیس سازمان میراث فرهنگی کشور

حلیل کلشن  
معاون پژوهشی

تاریخ: ۳/۰۵/۸۲  
شماره: ۲۶۵۸-۱



رئیس سازمان

بسمه تعالی

جناب آقای محمد علی سبحان اللهی  
استاندار محترم استان آذربایجان شرقی

در اجرای بند "ج" ماده واحده قانون تشکیل سازمان و بند ۶ ماده ۳ قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب مجلس شورای اسلامی و در حدود مواد مربوط از قانون راجع به حفظ آثار ملی و با رعایت مقررات آئین نامه اجرایی قانون اخیر الذکر، آثار تاریخی ذیل، پس از طی مراحل و تشریفات قانونی لازم در تاریخ ۸۲/۰۵/۲۷ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است و از تاریخ ثبت، تحت حفاظت این سازمان بوده و هر گونه تخریب و دخل و تصرف در اثر مذکور برابر مواد ۵۵۸ لغایت ۵۶۹ از کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی "تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده" جرم محسوب و مرتکب مشمول مجازاتهای قانونی خواهد بود. مراتب جهت استحضار و ابلاغ به مقامات و مسئولین ذیربط اعلام می گردد. خواهشمند است دستور فرمائید از نتیجه اقدامات انجام یافته این سازمان را

مطلع نمایند. ورود به دفتر معاونت پژوهشی

سید محمد بهشتی

۱۳۸۲ / ۷ / ۵  
شماره: ۵۰۹۷

- ۱ - مسجد مفید آقا واقع در تبریز - خیابان جمهوری اسلامی - سرای گرجیلر - روبروی مسجد قزلی به شماره ثبت ۹۷۰۲
- ۲ - خانه و باغ کلانتری واقع در تبریز - خیابان عباسی - کوچه هاشمی - پلاک ۲۳ به شماره ثبت ۹۷۱۲

رونوشت:

- ۱- جناب آقای دکتر اکبر اعلی نماینده محترم مردم تبریز در مجلس شورای اسلامی
- ۲- حجه الاسلام جناب آقای سید حمید سید مهدی اقدم نماینده محترم مردم تبریز در مجلس شورای اسلامی

- ۳- جناب آقای دکتر اسماعیل جبارزاده نماینده محترم مردم تبریز در مجلس شورای اسلامی
- ۴- جناب آقای دکتر علی اصغر شعر دوست نماینده محترم مردم تبریز در مجلس شورای اسلامی
- ۵- جناب آقای میر طاهر موسوی نماینده محترم مردم تبریز در مجلس شورای اسلامی
- ۶- جناب آقای میر علی اشرف عبدا... پوری حسینی نماینده محترم مردم تبریز در مجلس شورای اسلامی
- ۷- سازمان محترم ثبت اسناد و املاک کشور
- ۸- مدیریت محترم دفتر امور فرهنگ و هنر جوانان و تربیت بدنی - سازمان مدیریت و برنامه ریزی
- ۹- اداره کل محترم مسکن و شهرسازی استان آذربایجان شرقی جهت رعایت حفاظت در طرحهای جامع و تفصیلی
- ۱۰- اداره محترم ثبت شهرستان تبریز
- ۱۱- نیروی انتظامی محترم شهرستان تبریز
- ۱۲- دادگستری محترم شهرستان تبریز
- ۱۳- شهرداری محترم شهرستان تبریز
- ۱۴- معاونت محترم پژوهشی برای اطلاع به انضمام حکم ثبت ✓
- ۱۵- معاونت محترم حفظ و احیاء برای تهیه ، ضوابط حریم و اقدامات لازم دیگر
- ۱۶- معاونت محترم معرفی و آموزش
- ۱۷- دفتر محترم امور حقوقی و بین الملل
- ۱۸- مدیریت محترم میراث فرهنگی استان آذربایجان شرقی به انضمام تصویر حکم ثبت اثر جهت اطلاع و رعایت قوانین و ضوابط مربوط و اعلام به مالک
- ۱۹- مدیریت محترم پاسداران میراث فرهنگی
- ۲۰- روابط عمومی محترم جهت انعکاس در روزنامه های کثیرالانتشار کشور حسب مفاد قانونی



شماره ۸۴۱-۵۸۴

۱۳۸۰/۱۱/۰۴ ۸۹۶

سازمان میراث فرهنگی



جمهوری اسلامی ایران

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

### پیشانی

معاونت محترم پژوهشی سازمان

آقای گلشن

باسلام. احتراماً، شورای ثبت منطقه شمال غرب کشور طی جلسه مورخه ۸۲/۵/۱۶ با حضور اعضاء محترم پرونده های ارسالی به دبیرخانه شورای ثبت منطقه را مورد بررسی قرار داده و در نهایت ۳۹ اثر فرهنگی تاریخی مورد تأیید شورای ثبت منطقه قرار گرفت که لیست آثار و پرونده های مربوطه به پیوست جهت انجام مراحل بعدی ثبت به شورای ثبت سازمان ارسال میگردد. ۵/۱۹

اکبر تقی زاده اصل

رئیس شورای ثبت منطقه شمال غرب

۹۷۱۲



۸۴۱-۵۱۸۴

۱۳۶۰۱۱/۱۹۶

پست-۱۳۶۰۱۱



جمهوری اسلامی ایران

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

## پست

معاونت محترم پژوهشی سازمان

آقای گلشن

باسلام. احتراماً. شورای ثبت منطقه شمال غرب کشور طی جلسه مورخه ۸۲/۵/۱۶ با حضور اعضاء محترم پرونده های ارسالی به دبیرخانه شورای ثبت منطقه را مورد بررسی قرار داده و در نهایت ۳۹ اثر فرهنگی تاریخی مورد تأیید شورای ثبت منطقه قرار گرفت که لیست آثار و پرونده های مربوطه به پیوست جهت انجام مراحل بعدی ثبت به شورای ثبت سازمان ارسال میگردد. ۵/۱۹

اکبر تقی زاده اصل

رئیس شورای ثبت منطقه شمال غرب

ذروند، دفتر معاونت پژوهشی

۱۳۸۲ / ۱۶ / ۲۷

شماره: ۴۲۰۷

تاریخ ثبت  
لطفاً به ثبت

۱۳۶۰۱۱

دبیرخانه، سازمان ثبت  
۸۲۰۶۱۵

نشانی: تبریز - خیابان شهید مطهری، روبروی مسجد جامع، میراث فرهنگی آذر بایجان شرقی

تلفن ۵۲۱۶۳۵۲ - ۵۲۱۸۲۸۵ - ۵۲۱۷۹۵۲

فکس ۵۲۱۷۶۸۲ کد و صندوق پستی ۵۱۳۳۵/۹۹۳

۹۷۱۲



## سازمان میراث فرهنگی کشور

شورای ثبت آثار ملی منطقه شمال غرب

نام اثر : خانه و باغ کلانتری

نام شهرستان : تبریز

میراث فرهنگی استان : آذربایجان شرقی

۹۷۱۲

## صور تجلسه

### شورای ثبت منطقه شمال غرب کشور

پرونده اثر تاریخی فرهنگی : .....خانه و باغ کلانتری.....واقع در  
 استان آذربایجان شرقی ... شهرستان ... تبریز.....شهر.....تبریز.....بخش.....  
 دهستان .....روستا.....خیابان.....عباسی.....کوچه ..هاشمی ..  
 پلاک .....۲۳.....مربوط به دوره .....قاجاریه.....با  
 مالکیت .....شخصی.....که توسط اداره کل میراث فرهنگی  
 ...استان آذربایجان شرقی .....جهت ثبت در فهرست آثار ملی ایران پیشنهاد شده است در  
 جلسه مورخه ۸۲/۵/۱۶ ..... توسط اعضای شورای ثبت منطقه .....شمالغرب کشور .....بررسی و  
 باکد..... مورد تائید قرار گرفت و برای انجام مراحل بعدی به دبیرخانه شورای ثبت سازمان ارسال  
 می گردد

#### «اعضاشورا»

#### آقایان :

- |  |   |
|--|---|
| <p>مدیر کل میراث فرهنگی آذربایجان شرقی - رئیس شورا</p> <p>مدیر میراث فرهنگی استان آذربایجان غربی</p> <p>مدیر میراث فرهنگی استان اردبیل</p> <p>مدیر میراث فرهنگی استان زنجان</p> <p>کارشناس شورا</p> <p>کارشناس شورا</p> <p>کارشناس شورا</p> <p>کارشناس شورا</p> <p>کارشناس حقوقی شورا</p> <p>دبیر شورا</p> | <p>۱- اکبر تقی زاده اصل</p> <p>۲- بهروز عمرانی</p> <p>۳- کریم حاجی زاده</p> <p>۴- محمد بهرام زاده</p> <p>۵- عبدالرحمن وهاب زاده</p> <p>۶- حسین رزاقی</p> <p>۷- حسین چیت سازان</p> <p>۸- امیر الهی</p> <p>۹- ساعد هدایی</p> <p>۱۰- محمد رحمت پور</p> |
|--|---|



تاریخ ..... ۱۶/۰۵/۸۲  
 شماره ..... ۲۷۹۲/۱۱/۱۳  
 پست .....



وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

## پایان

جناب آقای حاج محمد اخوان مالک محترم اثر تاریخی : خانه و باغ کلانتری واقع در: تبریز - خیابان عباسی - کوچه هاشمی - پلاک ۲۳ - خانه و باغ کلانتری با عنایت به مطالعات کارشناسی اداره کل / مدیریت میراث فرهنگی استان آذربایجان شرقی اثر تاریخی فوق از نظر ویژگیهای تاریخی، هنری، معماری و فرهنگی واجد شرایط ثبت در فهرست آثار ملی ایران می باشد .

بدینوسیله در اجرای ماده پنج آئین نامه اجرایی قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۳۰۹ شمسی موضوع به جنابعالی ابلاغ می شود تا چنانچه به تصمیم این اداره کل اعتراض دارید ، ظرف مدت یک ماه از تاریخ رویت این نامه اعتراض خود را مستنداً و به صورت مکتوب به این اداره کل / مدیریت اعلام فرمائید تا مورد رسیدگی قرار گیرد . ضمناً مالکین و متصرفین قانونی آثاری که در فهرست آثار ملی به ثبت می رسد، از حمایتهای قانونی ذیل برخوردار می شوند .

الف : بنا و اماکن ثبت شده از پرداخت مالیات متعلق به درآمدهای حاصل از آنها معاف می شوند..

ب : بناها و اماکنی که در فهرست آثار ملی ثبت می شوند از پرداخت هر گونه عوارض شهرداری معاف می شوند .

ج : در صورت ثبت اماکن در فهرست آثار ملی این اداره کل علاوه بر مساعدت فنی و کارشناسی در حفاظت و تعمیرات بناها قسمتی از هزینه های مربوطه را متقبل خواهد شد.

د : متصرف و مالک قانونی بنا یا اثری که در فهرست آثار ملی ثبت می شود می تواند حق مالکیت یا تصرف خود را حفظ کنند .

اکبر تقی زاده اصل  
 مدیر کل اداره میراث فرهنگی استان آذربایجان شرقی

۹۷۱۲

نشانی : تبریز - خیابان شهید مطهری ، دوبروی مسجد جامع ، میراث فرهنگی آذربایجان شرقی

کد پستی ۵۱۳۳۵/۹۹۳ تلفن ۵۲۱۷۹۵۲-۵۲۱۸۲۸۵-۵۲۱۶۴۵۴ فاکس ۵۲۱۷۶۸۲







خانه کلاتری - تبریز







## ۱. اوضاع جغرافیایی و تاریخی شهر تبریز:

تبریز در ۲۸ درجه و ۸ دقیقه عرض شمالی و ۴۶ درجه و ۱۵ دقیقه طول شرقی، بر گوشه شمال شرقی دشتی به وسعت ۳۰۰۰ کیلومتر مربع، به ارتفاع تقریبی ۱۳۵۰ متر از سطح دریا قرار گرفته است. این دشت محصور در میان کوهها و تپه‌ها با شیب ملایمی تا دریاچه اورمیه در مغرب ادامه می‌یابد. بلندترین کوه نزدیک به تبریز سهند است که در ۵۰ کیلومتری جنوب آن قرار گرفته است. در شمال تبریز، کوه سرخاب در جهت شرقی غربی و به موازات سهند به ارتفاع ۱۸۰۰ متر از سطح دریا کشیده شده است. رودخانه آجی چای (تلخه رود) از شمال شهر در میان تنگه کوهستانی عینالی (پشت کوه سرخاب) جریان داشته که پس از طی مسافتی در بخش غربی شهرستان تبریز به دریاچه اورمیه می‌ریزد. رودخانه مهران رود یا میدان چایی که سرچشمه اش رودخانه ليقوان است از وسط شهر گذشته در حوالی فرودگاه تبریز به آجی چای می‌پیوندد. در روزگاران قدیم آب چشمه‌ها و قنات‌ها و آب رودخانه میدان چایی باغها و اراضی و منازل تبریز را مشروب می‌ساختند.

تبریز یا توریز یکی از شهرهای کهنسال ایران است و تا این اواخر این شهر با استناد به کتیبه سارگن نوم پادشاه آشور به سال ۷۱۴ ق. م می‌رسید ولی در حفاریهای باستان شناسی اطراف مسجد کبود آثاری از قبرستان نوره آهن بدست آمده است. (این حفاری‌ها توسط میراث فرهنگی کشور از سال ۱۳۷۸ شروع شده و تا کنون توانسته قبرهای زیادی را از دوره‌های آهن ۳-۲-۱ بدست آورد.) با توجه به این یافت‌های باستان شناسی، شروع تاریخ تبریز را به ۲۵۰۰ سال پیش نسبت داد.

در سالهای ۲۲۴ و ۳۳۴ ق. زلزله‌های وحشتناکی تبریز را ویران کرد و از سال ۴۴۶ به بعد سلجوقیان بر تبریز مسلط شدند. پس از حملات مغول، تبریز به دست ایلخانان (۶۸۰-۶۶۳) پایتخت رسمی ایلخانان شد. در زمان سلطان محمود غازان خان (۶۹۴) تبریز به منتهی درجه عظمت و آبادانی رسید. مسجد علیشاه و ربع رشیدی و شنب‌غازان در این دوره ساخته شد. پس از مغولها و ایلخانان، تبریز در عصر جلایریان و ترکمانان و صفویه پایتخت رسمی گردید. این شهر چندین بار به وسیله زلزله‌های وحشتناک (۱۰۵۰-۱۱۹۳ ق. م) به کلی ویران شد در عصر قاجاریه ولیعهد نشین گردید. همچنین تبریز در انقلاب مشروطه و سرنگونی استبداد نقش مهمی را ایفا نمود.





## ۲. موقعیت بنا:

تبریز - خیابان عباسی - کوچه هاشمی - پلاک ۲۳ - خانه و باغ کلانتری

## ۳. شرح مختصری از بنا:

این خانه و باغ متعلق به آقای ابراهیم خان شرف الدله کلانتری که جزء اولین نمایندگان تبریز در مجلس شورای ملی در دوره قاجار می باشد که در سال ۱۳۶۰ ه - ش توسط آقای حاج محمد اخوان (بیر بازنشته) خریداری شده است.

## ۴. مشخصات فنی بنا:

(این باغ بنی از باغ قدیمی با شماره)

این بنا گوشکی است در داخل باغی به مساحت ۶۵۵۰ متر مربع و با اعیانی ۱۰۴۰ متر مربع در دو طبقه که قباله آن به نام خانه می باشد. معماری این بنا ملهم از معماری قفقاز می باشد که اجرای آن به دست مهران و بنایان ایرانی بوده است. پلان این خانه کاملاً قرینه و همانند سایر بناهای دوره قاجاریه تقارن به صورت کامل در این خانه رعایت شده است. طبقه همکف شامل یک ایوان با چهار جفت ستون، یک ورودی به عنوان هشتی، یک دهلیز، دو اتاق جانبی با الگوی سه دری به عنوان نشیمن و دو اتاق کشیده با مدول ۳\*۱ پشت انتهای نشیمن که به عنوان آشپزخانه استفاده می شده قرار گرفته است. پله های ارتباطی طبقه همکف به اول در انتهای دهلیز قرار گرفته است. طبقه اول نیز شامل یک ظنپی (ظنپی روی محور اصلی بنا قرار دارد و توسط دو درب به ایوانهای جانبی متصل شده است.)، یک دهلیز و چهار اتاق می باشد.

## ۵. نوع مالکیت بنا:

مالکیت بنا شخصی است و در سالهای ۱۳۳۰ الی ۱۳۶۰ به دبستان هاشمی اجازه داده شده بود.

## ۶. قدمت بنا:

تاریخ ساخت ۱۳۱۱ ه. ق (قاجاریه)

## ۷. نوع بهره برداری و خصوصیات بارز بنا:



این خانه و باغ تقریباً از زمان خریداری آقای اخوان متروکه رها شده است و ضلع شمالی آن تماماً تخریب گردیده است. **و باغ ابر**  
این باغ به همراه باغ فتح آباد تنها نمونه باغ تفرجگاهی به صورت یک کوشک در وسط و حوض در مقابل آن است که در شهر تبریز از زمان قاجاریه باقی مانده است

### ۸. تزئینات بکار رفته :

۱. سرستونهای گچی
۲. طلق رومی بالای ستونهای ایوانهای طبقه اول
۳. قاب بندی های آجری
۴. گچ بریهای برجسته در نما با نگاره های انگور و برگ
۵. کاشی کاری هفت رنگ بالای طاقهای ایوانها که جزء نادر کاشیکاریهای بناها در تبریز می باشد.
۶. شومینه اتاق طنبی
۷. قاب بندی های گچی داخل طبقه همکف

### ۹. اقدامات انجام شده :

چند سال است که متروکه مانده است .

### ۱۰. توضیحات ضروری و اختصاصی بنا :

پوشش طبقه همکف طاق آجری و طبقه اول چوبی می باشد .  
باغ شامل دو استخر که استخر قدیمی در مقابل عمارت کوشک و استخر جدیدالاحداث در گوشه جنوب شرقی باغ و یک چاه نیمه عمیق می باشد .

### ۱۱. اقدامات انجام گرفته در گذشته بر روی بنا :

عمارت کوشک در حال تخریب توسط مالک می باشد و قسمتی از بخش شمالی آن از بین رفته است .



خانه کلانتری - تبریز







خانه کلانتری - تبریز





خانه کلانتری - تبریز  
گروه: خانم آفرین امامی  
شماره: ۸



نقشه و تصویر قدیمی خانه





خانه کلانتری - تبریز





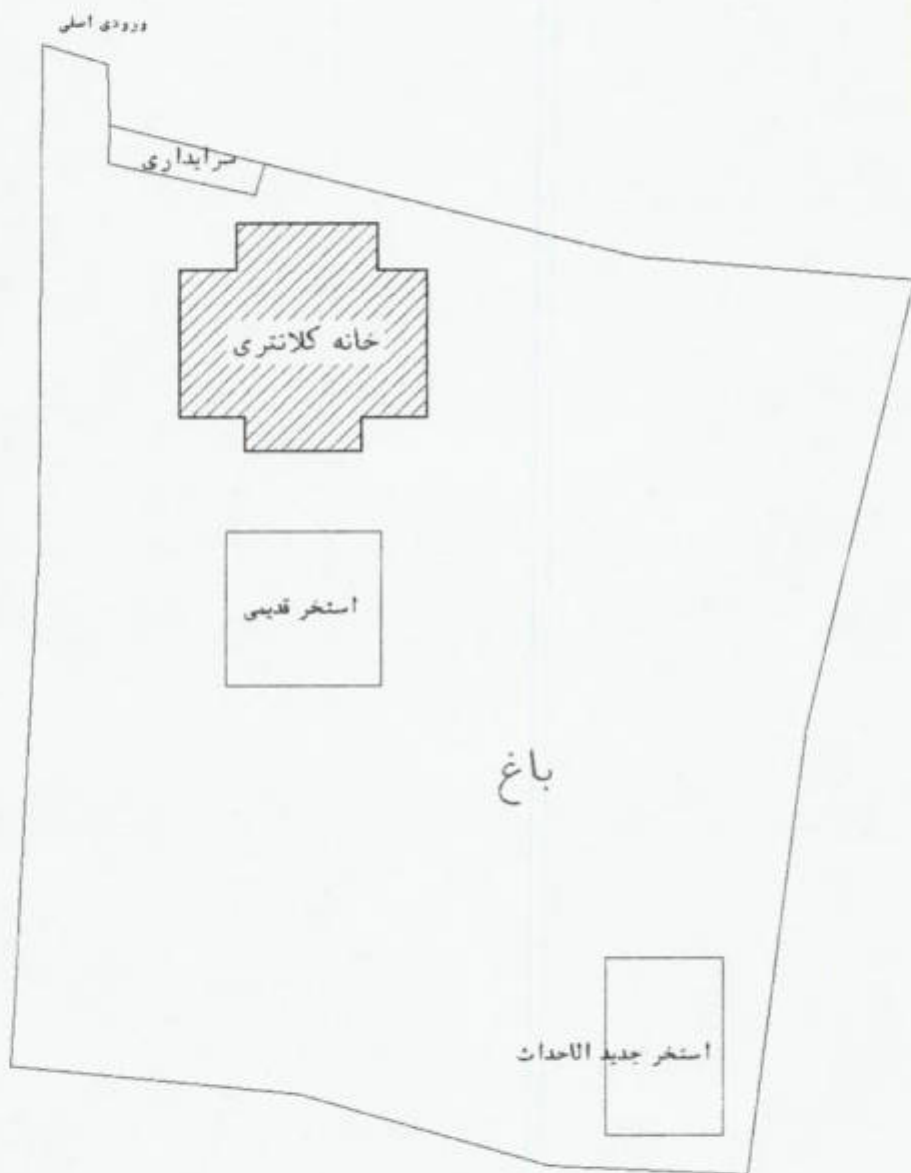


خانه کلانتری - تبریز





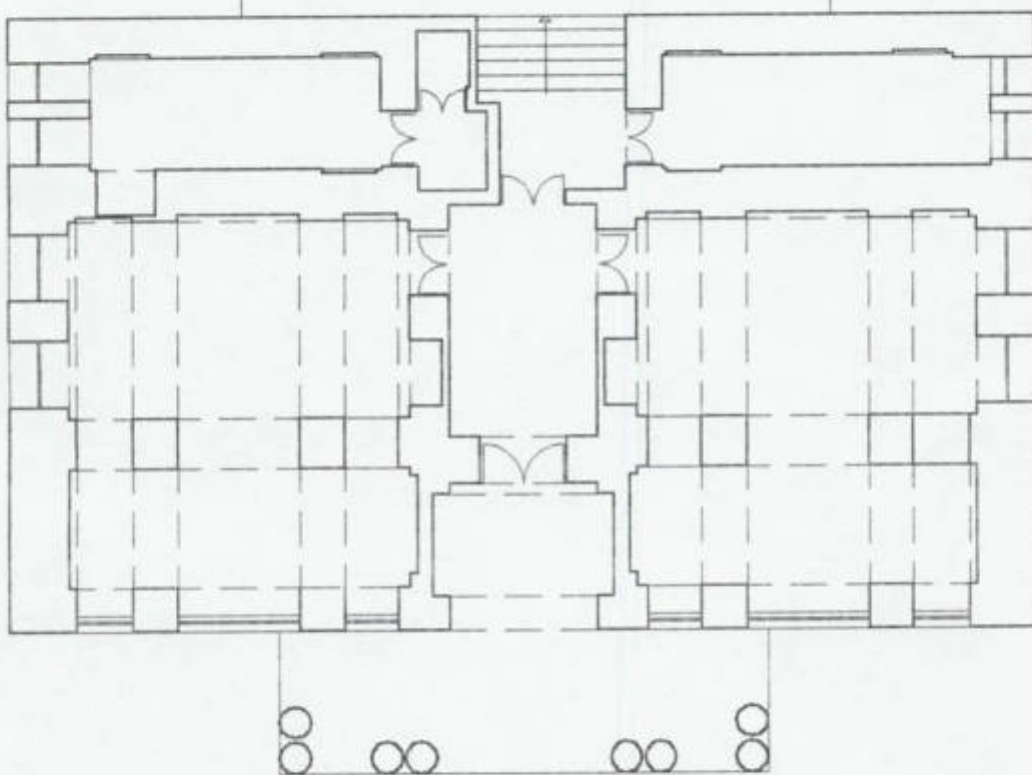
# خانه کلانتری - تبریز





خانه کلانتری - تبریز

بخش تخریب شده



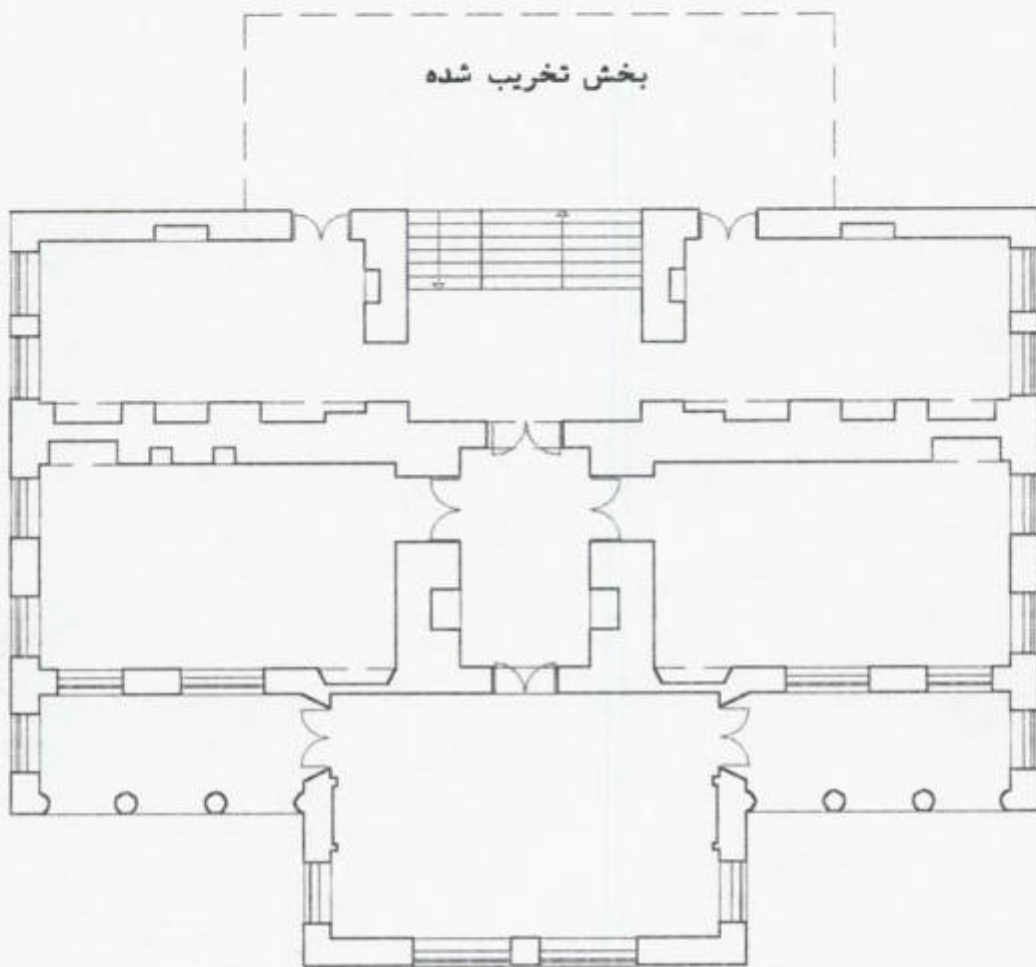
پلان طبقه همکف خانه کلانتری

0 5m





خانه کلانتری - تبریز

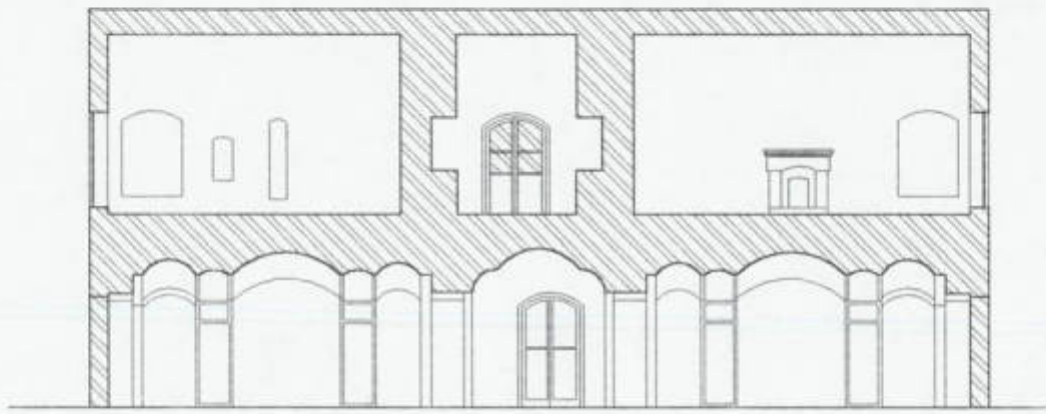


پلان طبقه اول خانه کلانتری





0  
5m

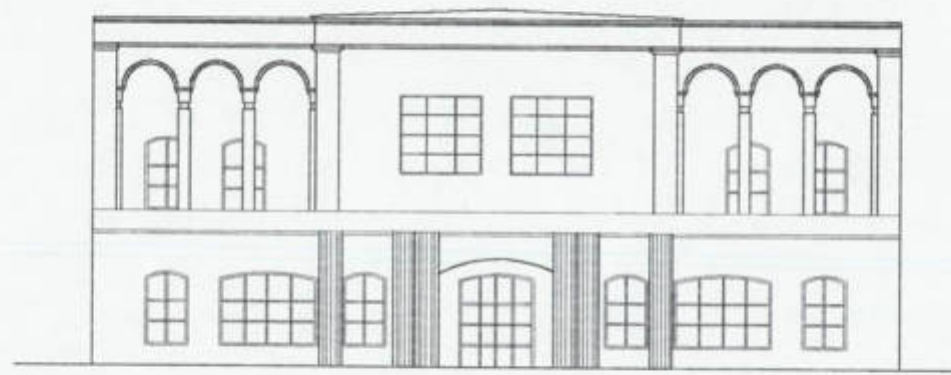


برش خانه کلانتری

خانه کلانتری - تبریز



0  
5m



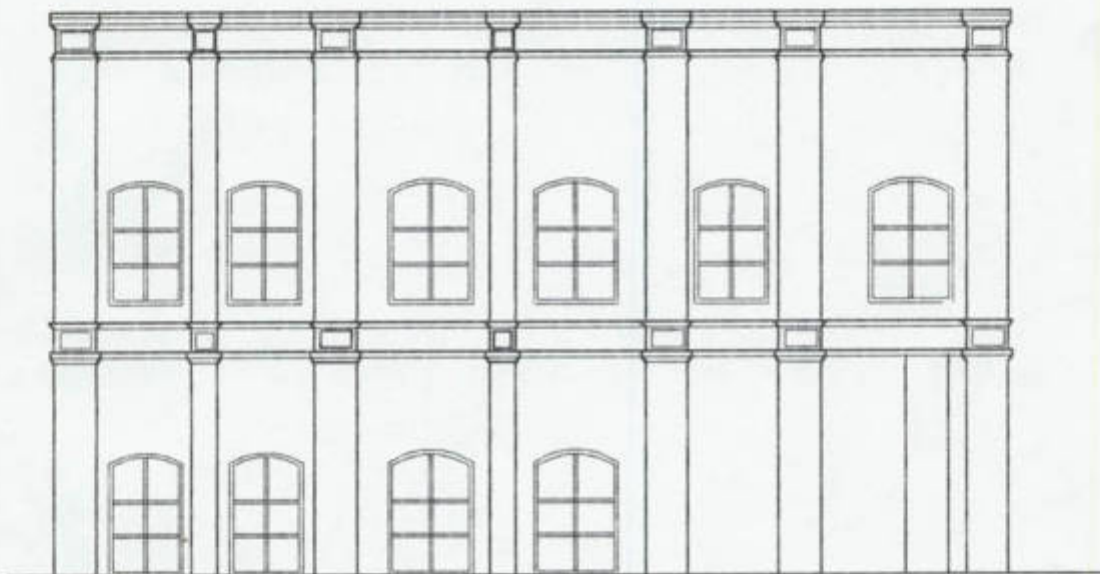
نمای جنوبی خانه کلانتری

خانه کلانتری - تبریز





خانه کلانتری - تبریز



نمای غربی خانه کلانتری



## Iranian Cultural Heritage Organizatin

National Registration council Of North – West

**Title :** Kalantary House and Garden

**City :** Tabriz

**Cultural Heritage Of East Azarbayjan**